Věda a výzkum by měly být naší prioritou, řekl v AV ČR prezident Petr Pavel

2.4.2026 - Leona Matušková | Akademie věd České republiky

Vývoj léčiv proti nádorovým nemocem, výzkum termojaderné fúze a globální témata sociokulturní antropologie představují velmi rozdílné oblasti. Jedno je ale spojuje. Všechna řeší vědci a vědkyně z Akademie věd ČR. Příležitost seznámit se blíže s jejich prací využil ve středu 1. dubna 2026 prezident republiky Petr Pavel, který přijal pozvání k návštěvě tří institucí AV ČR. Jeho první kroky vedly do Ústavu organické chemie a biochemie, pak zamířil do Etnologického ústavu a své turné zakončil v Ústavu fyziky plazmatu.

Bez nadsázky se dá říct, že léčiva, která vznikla na základě objevů vědců z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR už zachránila miliony lidských životů po celém světě. Příkladem jsou antivirotika Antonína Holého používaná při léčbě AIDS a hepatitidy B, ale také peptidové hormony, jako jsou oxytocin a vasopresin, nebo léky proti leukemii.

Díky smlouvám s farmaceutickými firmami získává ústav každoročně stovky milionů dolarů na licenčních poplatcích, které následně zpětně investuje do dalšího výzkumu, infrastruktury, podpory mladých vědců a v posledních letech také zejména do technologického transferu.

Příkladem může být biotechnologická spin-off společnost Taveren Therapeutics, kterou loni založila vědkyně Zuzana Kečkéšová. Cílem její laboratoře je výzkum rakoviny, konkrétně se zaměřuje na identifikaci a charakterizaci nových nádorových supresorů v lidských buňkách s cílem převést tyto poznatky do terapeutického využití.

„Definuje nás odvaha, s níž se pouštíme i do riskantních projektů. Dáváme našim vědcům a vědkyním velkou svobodu bádání a počítáme i s tím, že se ne vždy musí všechno povést," řekl při setkání s prezidentem Petrem Pavlem ředitel Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR Jan Konvalinka.

Bezmála polovinu zaměstnanců tohoto vědeckého ústavu tvoří ženy, což jej činí jedním z nejlépe genderově zastoupených. Také druhou vědeckou skupinu, již měl prezident Petr Pavel možnost navštívit, vede žena. Tým Hany Macíčkové Cahové se zabývá chemickými modifikacemi RNA, přičemž objevil jejich zcela novou třídu, tzv. RNA čepičky. Jejich funkce je z velké části neznámá, ale dosavadní výsledky laboratoře naznačují, že by mohly hrát roli při vzniku rakoviny jater. O výzkumu si můžete poslechnout epizodu Podcastu Akademie věd.

Romské komunity i Ukrajina

Zatímco ve výše popsaném ústavu pracuje 1100 lidí, Etnologický ústav AV ČR patří s osmdesátkou zaměstnanců k těm úplně nejmenším. Přesto dosahuje v poslední době ohromujících výsledků. Tamním vědcům a vědkyním se podařilo získat několik prestižních světových grantů včetně ERC (granty Evropské výzkumné rady) a MSCA Horizon Europe. Navíc několik perspektivních badatelek a badatelů přišlo do Prahy ze zahraničí a grant si přinesli s sebou – jako třeba na konci loňského roku Italka Deborah Nadal. O jejím projektu si můžete přečíst na webu AV ČR.

Podobně jako biochemik Jan Konvalinka zmínil také ředitel Etnologického ústavu AV ČR Jiří Woitsch důležitost odvahy nebát se jít při vědecké práci do rizika. Prezidentovi přitom představil některé kolegy a kolegyně, kteří se věnují nevšedním tématům nebo k nim přistupují z netradičních úhlů pohledu. Například Martin Fotta dlouhodobě pracuje s romskými komunitami v různých zemích světa a zjišťuje, jak se vyrovnávají s válečnými konflikty. Válka je poslední dobou ve středu zájmu

také u Diany Vonák, která léta jezdí za terénními výzkumy na Ukrajinu. Konfliktní oblasti Libanonu se věnuje i další zahraniční vědkyně ústavu, May Tamimova, která prezidentovi přiblížila, jakým způsobem pracuje s libanonskými exilovými aktivisty.

Jaderná fúze je budoucnost

V obou navštívených ústavech se prezident Petr Pavel živě zajímal o témata, o kterých byla řeč. Vědců a vědkyň se ptal na podrobnosti a dělal si poznámky. Nejinak tomu bylo i při třetí zastávce v Ústavu fyziky plazmatu AV ČR v pražském Ládví, domovském pracovišti současného předsedy Akademie věd ČR Radomíra Pánka.

Podíval se v něm například do laboratoře materiálového inženýrství, která se zabývá unikátní metodou „cold spray" (o té si můžete přečíst v rozhovoru s vědcem Janem Čížkem) a po převlečení do speciálního oblečení se dostal i do čistých prostor laserového badatelského centra PALS (Prague Asterix Laser System).

Nevšedním zážitkem pak pro něj byla prohlídka budovaného fúzního experimentálního zařízení Tokamak COMPASS Upgrade. „Jaderná fúze je bezpochyby energetickou budoucností lidstva a Česká republika má vzhledem k know-how a kvalitě inženýrů a podniků, ale především našich vědců velký potenciál se na této technologii podílet," řekl prezident Petr Pavel. Osobně se mu prý líbil program celého dne v Akademii věd, nejvíce ho ale zaujal právě tokamak. „Tohle téma mě zajímá dlouhodobě a kdekoli mám možnost seznámit se s nějakým jeho detailem, tak to uvítám," dodala hlava státu.

Na brífinku k závěrům návštěvy pak prezident Petr Pavel zdůraznil důležitost vzdělávání, vědy, výzkumu a podpory inovací. „Pokud bychom byli schopni stanovit si vzdělávání, vědu, výzkum a inovace jako strategickou prioritu, což pro naši zemi bych považoval za zásadní, pak by efekt vložených prostředků byl ještě výraznější," dodal prezident.

„Chtěl bych moc poděkovat panu prezidentu Pavlovi, že se věnuje tématu vědy, výzkumu a inovací. Jsem také velmi rád, že věnoval jeden celý den ve svém nabitém programu návštěvě tří ústavu Akademie věd," uzavřel předseda Akademie věd ČR Radomír Pánek.

Text: Leona Matušková, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR
Foto: Pavlína Černoch Jáchimová, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Veda-a-vyzkum-by-mely-byt-nasi-prioritou-rekl-v-AV-CR-prezident-Petr-Pavel